

Eesti Majandus

Tööstuse, kaubanduse ja rahanduse ajakiri

5. köide Tallinnas, teisipäeval, 18. novembril 1924 Nr. 45 (89)

Sisuu:

Toimetuse kommentaar

Ins. J. Podsolov: Meie tööstusettevõtete tulutoovuse tõstmise probleem

J. Marjamaa: Eesti õlletööstus

Sise- ja väljamaa kroonika

Teated ettevõtete tegevusest

Isiklikud teated

Raha- ja kaubaturu ülevaated

Ilmub kord nädalas

Väljaandja: Eesti Majanduspoliitiline Selts, Tallinnas

Eesti Pank

Osakonnad kõigis maakonna-linnades.

Arvete seis 31. oktoobril 1924. a.

Aktiva

Passiva

Kassa a) pangatähed	587.394,200,—				
b) riigikassatähed, raha jne.	501.418,923,50				
Väärtpaberid	1.088.318,123,50	Põhkapitaal	250.000,000,—		
Kulla arve väljamaal	88.890,469,—	Taotarakapitaal	143.714,310,—		
Välisvaluuta	538.456,475,—	Amortisatsioon kapitaal	2.666,797,50		
Laenuid välisvaluutas	78.917,641,—	Pangatähed	2.250.000,000,—		
Diskonteeritud vekslid	259.825,931,—	Riigikassa	2.355.047,012,—		
Konto-korrent arved	1.511,993,743,50	Hoiusummad	1.494.109,024,50		
Akreditivide ja garantiide laenuid	3.087.102,772,—	Väljamaa korrespondendid „Nostro“	215.667,085,—		
Väljamaa korrespondendid „Nostro“	734.840,687,50	Korrespondendid välisvaluuta „Loro“	94.249,858,—		
Korrespondendid „Loro“	134.199,299,—	Korrespondendid „Loro“	12.335,875,—		
Osakonnad	160.451,787,50	Akreditivid ja garantiid	607.964,475,—		
Mitmesugused arved	1.017,46,50	Osakonnad	239.540,878,50		
	226.864,954,50	Mitmesugused arved	503.321,568,—		
	218.742,743,50				
	8.170.116,873,50				
Vaartused depos	748.598,117,—				
Inkasso dokumendid	370.704,831,—				
	1.119.302,948,—				
	8.170.116,873,50				

Juhatus.

Pank toimetab kõiki pangaperaatsioone kodu- ja väljamaal.

EESTI MAJANDUS

TÖÖSTUSE, KAUBANDUSE JA RAHANDUSE AJAKIRI

Tellimise hind: aastas Emk. 1 000.— Väljamaale Emk. 2 000.—
pooleaastas „ 500.— „ „ 1 000.—

Toimetus: Pikk tän. 40, Tallinnas, tel. 29-39 Talitus: Lai tän. 38, Graafiline Ühing „Kiri“. Telef. 18-66

5. köide. Tallinnas, teisipäeval, 18. novembril 1924. Nr. 45 (89)

Sisu: Toimetuse kommentaar. Ins. J. Podsolov: Meie tööstusettevõtete tulutoovuse tõstmise probleem. J. Marjamaa: Eesti õlletootlus. Sise- ja väljamaa kroonika. Teated ettevõtete tegevusest. Isiklikud teated. Raha- ja kaubaturu ülevaated.

Tallinnas, 17. novembril 1924.

Deflatsioon. Huvitava ülevaate deflatsiooni protsessi käigust saame võrreldes Eesti Panga bilanse viimastel kuudel. Deflatsiooni, mis tegelikult uuesti algas mais, esimeseks väljapaistvaks tagajärjeks oli Panga kassaarvete tõus. 30. aprillil käesoleval aastal oli Panga kassa kõigest 863 milj. marka. Sellest ajast peale hakkas eeskätt välisvaluuta müügi arvel kassa tõusma. 31. juuliks oli see kassa tõusnud 1428 milj. marga peale ehk ümarguselt ligi 600 milj. võrra. Vastavalt kahanen ringvoolus oleva raha hulk. Väljakuulutatud krediitide kokkutõmbamisest ei tulnud esialgu palju välja, teiste sõnadega, meil oli tegemist peaausjalikult ainult rahamärkide deflatsiooniga. Juuli ja augusti kuus, just rahamärkide deflatsiooni tipul, oli marga kurss kõige nõrgem, kuid siis murdis ennast ringvoolu kokkutõmbamine kõigest „psühholoogilistest faktoritest“ läbi ja hakkas mark kiiresti paranema. Ühes marga paranemisega algas Eesti Panga poolt valuuta kokkuost ja vastavalt Eesti markade ringvoolu laienemine, nii et tagant järele väga kerge on neil, kes meie hädade paranemist näevad ainult raha trükkimises „statistiliselt“ tõendada, et rahamärkide hulga kahanemine kaasa ei too mitte marga kursi paranemist, vaid ümberpöörduvalt — marga kursi paranemine järgneb markade liikumise suurenemisele. Samasugune fata morgana pimestas 1922. a. meie pangategelasi, kus pärast suvist kitsikust ja sellest kergelt peasemist ohjad vabaks lasti. Nüüd ei ole igatahes Eesti Panga poliitika

nähtavasti mitte nii kergemeelne ning rahamärkide deflatsioonist läheb Pank aeglaselt ka üldise pangategevuse ja eriti krediitide kokkutõmbamisele, mille juures rahamärkide hulk ringvoolus isegi kasvab, ilma et see marga kursile kardetavaks saaks. Et pilti saada selle kohta, kuidas Eesti Panga krediitide ja üleüldse arvete sancermine edeneb, toome alamal võrdluseks Panga kokkuvõtlikud bilansid 31. juuliks ja 31. oktoobriks.

Aktiva.	31. okt.	31. Juuli.	
Kassa	1.088,8	1.428,0	— 339,2
Kuld ja välisvaluuta	617,4	625,6	— 8,2
Laenud	4.898,8	4.960,1	— 61,3
Akkred. ja garant. laenud	734,8	840,6	— 105,8
Valuuta korr. . . .	294,7	388,6	— 93,9
Passiva.			
Kapitaalid	393,7	393,7	— —
Pangatähed	2.250,0	2.250,0	— —
Riigikassa	2.356,0	2.431,9	— 75,9
Hoiusummad	1.494,1	1.567,7	— 73,6
Valuuta kor. . . .	309,9	701,9	— 392,0
Akkred. ja garant. . . .	508,0	755,9	— 247,9
Bilans	8.170,1	8.941,1	— 771,0

Nagu sellest kokkuvõttest näha, on kõik Panga liikuvad arved kahanenud. Eriti suurt kahanemist näitab muu seas kassa arve, mis 31. okt. just sama suur on kui 31. mail, see kassa arve kahanemine ei ole mitte sündinud teiste aktivarvete ja eeskätt laenude ülespuhumise teel, vaid temale vastavad arvete kahanemised passivas. Protsentuaalselt kõige vähemat kahanemist näi-

tavad laenu, kuna Panga tähelpanu nähtavasti näib peajasjalikult olema juhitud akkreditiivide ja garantii laenude vähendamise peale. Passivas väärib tähelpanu iseäranis Panga kohustuste vähenemine välisvaluutas, mis käsitatava aja jooksul 400 milj. välja teeb. Üldiselt on Panga bilans ligi 800 milj. vähem kui 3 kuud tagasi, olgugi, et muutused kuust kuusse väiksed on, näitab Panga tegevuse vaatlemine teatud perspektiivis täitsa selgelt, et Pank oma seisukorda võrdlemisi lühikese aja jooksul tähtsalt on suutnud parandada. Panga vabad valuuta resursid olid 31. juulil 312,3 milj. marka, kuna nad 31. oktoobril olid juba 602,2 milj. marka. Sellega paranemine ligi 300 milj. marka.

Vastavalt kassa vähenemisele on kasvanud ringvoolus oleva raha hulk, mis 31. juuliks oli kahanenud kuni Emk. 2.941 miljonini, 31. oktoobriks kuni Emk. 3.248 milj. ehk 307 milj. võrra. Peaaegu sama summa võrra on paranenud Panga valuutavahetavad.

Omad võivad oodata.

Mitmel korral oleme kaebanud selle üle, et Eesti Pank tarvilikuks ei pea oma seisukorras tihedamalt aru anda kui üks kord kuus ja sedagi suurte hiljaksjäämistega. Nüüd on seda viga parandatud, sest et Panga bilans 15. oktoobriks ilmus — Inglise „Economist“is! „E. M.“ ja päevalehed oleks selle bilansi arvatavasti ka ilma tasuta ära trükinud, kuid nähtavasti ei pea Panga juhatus „maarahva“ informeerimist niisugustest asjadest tarvilikuks.

Meie tööstusettevõtete tulutoovuse tõstmise probleem.

Inscener J. Podsolov.

I.

Kriisi ajajärk.

Kirjutades oma viimases töös, käesoleva lehe Nr. 42, mõnede tööstussaaduste hinna arvamisesest, vaaflesime ühte kalkultatsiooni alustest — nimelt, tööpalga suuruse mõju saaduste hinna peale, tööpalga ja ettevõtte teiste kulude suhet, ja seda, kuidas nimetatud suurused saaduse hinna moodustamiseks kuuluvad.

Muidugi, on peale tööpalga veel terve rida küsimusi, millel ettevõtte tulutoovuse peale väga suur mõju on. Eestkätt tuleks siin nimetada tehest ümbritsevat üldist konjunktuuri. Praegusel ajal on Eestis just nimetatud faktoril suurim tähtsus. Oieti on küll majandusline kriis suuremal ehk vähemal määral peaaegu kõikide vana ilma riikide tööstuse raske surve alla pannud.

Kui tegeliku elu lähemale vaatlemisele asuda, siis torkab meilgi silma ettevõtete nõrk organisatsioon. Neid tööstusettevõtete „lastehaiguseid“, mida Läänes alles hiljuti õige laialdaselt põeti, leidub meilgi tihti. Tähelpanes seda tööd, mida Ameerika erilises ajakirjanduses teevad sarnased vabrikutööstuse organisaatorid, kui W. Kent ja H. Gantt, selgub kohe, et tööstuse korraldamise teaduslikud ideed veel ettevõtjatele aabitsatõeks pole saanud ja tublit propageerimist tarvitavad.

Nagu teisteski riikides, tuleb meil praegu eestkätt võidelda sularaha puudusega. Milline suur hulk tööstusettevõtete direktorite energiast just selle peale kulub! Juba jõuab vekslid või mõne muu maksu tähtaeg kätte, sealsamas tuleb töölistele ja teenijatele järjekorraliselt palka maksta, ehk tootesmaterjali partii välja osta, — terve tähelpanu on maksukohustuste õiendamise peale koondatud. Varem sündis see kõik võrdlemisi mehaaniliselt, nüüd aga on ta ettevõtte peaküsimuseks muutunud. On ka arusaadav, sest meil tuleb praegu riiklises ulatuses üle elada ajajärku, kus võimu abil tasakaalu püütakse luua sõja järele õige suureks kasvanud tarvituse ja väga alla langenud ostujõu vahel.

Kuid sellest ajast on juba viis aastat möödunud, kui meie, rahu saavutades, oma majanduselu korraldama hakkasime. Meie suurematest ettevõtetest on suur protsent oma tegevust jätkanud, ehk seda uuesti alganud, kui ta sõja või revolutsiooni ajal seisma oli jäänud. Mõni tuntud tööstuse firma on ka uuena ellu tekkinud, ja, nagu oletada võib, töötavad need uutel, ajakohastel alustel.

Kirjeldatud asjade seisukorda peame silmas. Vanades ettevõtetes leiduvad mõnedki halvad harjumused, ehk lihtsalt vead. Paljugi kõigest sellest, mis rahu ajal väga hea oli, ei kõlba nüüd enam kuhugile, kuid siiski tegutsetakse nii, nagu oleks organiseerimistehnika täiesti kivilinenud ja nagu poleks ta viimase kümne aasta jooksul

ühtki edusammu teinud. See ongi üks meie kahjuga töötamise põhjustest.

Kirjeldataud suhtes võiksime oma vabrikuid kahte liiki jagada. Esiteks need, kus saadusi valmistatakse seeriates, teiseks kõik ülejäänud ettevõtted, mis kõige mitmekesisemat tööd teevad. Meie tööstuse iseloomust, ehk öieti sellest viisist, kuidas mehaanilistele abinõudele toetuv tööstus sõja kahjustest rekonstrueerub, tuleb järel-dada, et meil masinate ja aparaatide, s. t. tarberiistade valmistamiseks kuuluvate abinõude eneste massilist valmistamist olla ei saa. Seda ei olegi meil ka peaaegu sugugi. Mehaanilised tehased on tegutsenud ainult väikeste tellimiste ehk, sagedamini, remondi tööde täitmiseks, niipalju kui nimetatud tehased oma tegevust miinimumini vähendanud ehk päriselt lõpetanud polnud.

Nii oli meil esimese poolaasta lõpuks sarnaseid ettevõtteid 25, tehaste üldarvu — 284 kohta, s. t. 9°/_o ettevõtete arvust ja 5°/_o üldisest töötundide arvust. Seda väikest arvu võib seletada, esiteks, sellega, et tööriistu suurel hulgal sisse veetakse, teiseks, sellega, et meie ettevõtted majanduslise nõrkuse tõttu ennast uute sisseseadetega kuigi laialt varustada ei saa.

Et turu nõuded vabrikute sisseseadete peale sarnast tükeldatud iseloomu kannavad, siis ei saa nimetatud 25 ettevõtet spetsialiseeruda masinate ja aparaatide valmistamiseks suurel hulgal, ehk vähemast seeriate kaupa. Sellepärast põevadki mõned selle tööharu ettevõtetest kriisi eriti raskelt. Kuid sarnaste ettevõtete juhtimine ja organiseerimine on ka muidu suurte raskustega seotud. Selgituseks võiks tuua kas või seda nähtust, et tükitööd neis ettevõtetes õige vähe tehakse, kuna paljudes teistes ettevõtetes, kus suurel hulgal produtsseeritakse, tükitööd võrdlemisi kerge on läbi viia, mis iseenesest juba garanteerib, et töö kiiresti ja odavalt tehakse.

Elu ise seab mõnele meie tööstusharule rasked ülesanded. Kui ei oleks mõne direktori energiat ühelt poolt ja ettevõtjate lootust parema tuleviku peale teiselt poolt, siis oleneksime välisturgudest tööstusabinõude suhtes samuti, nagu meie praegu oleneme traktorite (ei tohi unustada, et maa neid siia maale 500 ümber neelanud on), sahkade (poolaastasest tarvitusest), lokomobiilide, koorelahutajate, niidumasinate jne. suhtes.

II.

Neli nõuet õige organisatsiooni saavutamiseks.

Järgmised neli punkti ei tohiks ettevõtjatele mitte ainult tähelepanu ehk järelmõtlemise objektiks olla, mida ta läbiviimiseks soovitavaks peab, vaid nad väärivad väga tõsist uurimist ja kõige energilisemat elluviimist tehaste praktikas. Esimesed kaks puudutavad üldist organiseerimist, ehk üldist juhatamist, see oleks omahinna allasurumine, peasjalikult sel teel, et kõik üldised ja üldse ebaproduktiivsed kulud miinimumini vähendataks, ja teiseks, tellimiste täitmise tähtaegu võimalikult lühendataks, kusjuures ideaaliks ei tohi mitte üksinda võimalikult lühike tähtaeg olla, vaid ühtlasi sellest tähtajast kinnipidamine, kui ta kord tellijatele lubatud on. Õigust öelda, on need mõlemad punktid orgaaniliselt seotud ja hästi korraldatud asjaajamises annab arusaamatus mingis ühes kohas ennast kohe tunda.

Teised kaks punkti puudutavad tööliste töö organiseerimist, nimelt, peaks esiteks alalise hoolsa tähelepanu abil selle poole püüdma, et tööline maksimumi sellest annaks, mida üldse saavutada võib, kuigi selle juures tema töötasu kaugelt üle harilikku maksva normi ulataks. Teiseks tuleb arvestada ettevõttel tööliste psühholoogiaga, püüdes selle poole, et töölised keskelt läbi ennast rahuldatud tunneksid olema töötin-gimiste ja töötasuga, oletades muidugi, et tööliste koosseis öieti valitud on.

Nagu autor kahjuks tihti kuulma on pidanud, võidakse ka siin vastata, et see kõik paljas teooria on, et töö pakkumise ja nõudmise seaduse poolt efektiivsust raudse pääsematuse surve all iga tööline nõus on töötama, kuna kõik muu asjaajamise korraldusest oleneb jne. Autoril on juhust olnud ka sarnaseid väiteid kuulda, et kõik mis meil praegu on, nagu 8 tunniline tööpäev, töökaitse jne., töökasulikkuse koefitsiendi ainult vähendavat, kuna ilma kõige karedama distsipliiniga töökodades mingit produktiivset tööd olla ei saa. Et praegu sarnaseid olusid pole, siis ei saa ka hea asjaajamise korraldus ehk selle tulutoovus kõne alla tulla.

Arusaadavalt on sarnased harjutused väga ajast maha jäänud, samuti nagu raudteede ehitamise kahjulikkuse küsimus tervele. Viimast küsimust (mis Saksamaal esimese raudtee ehitamise puhul suure komisjonis harutusel oli) ei puudutata enam

kuski uute raudtee projektide loomisel. Kuid tööstuse organiseerimise suhtes ollakse praegugi arvamisel, mis väga sarnaneb eel-pool toodud näitusele.

Peab tähendama, et iga asjaajamine oma kasvamisel teatud ajaloolised perioodid peab üle elama. Mõned aastakümned tagasi juhiti Saksamaal ettevõtteid põhimõtete järele, missuguseid saksa literatuur „Meisterwirtschaft'iks“ nimetab. Praegu on, võib olla, ainult mõnel tähtsuseta väikesel ettevõttel veel sarnane korraldus. Näeruväärt oleks „Meisterwirtschaft'ist“ kõnelda sarnaste ettevõtete suhtes, nagu A. E. G. Berliinis, Ludvig Löwe, sealsamas, A. Borsig, Schwarzkopf jne. Mis meie tööstusesse puutub, siis tuleb siin otsekohest kartust avaldada, et suurem hulk ettevõtteid alles keskaega üle elavad.

Meist võidakse väga hästi aru saada, kui meie näituseks tooksime „Volta“ tehase reorganiseerimise Tallinnas, mis juba ammu enne sõda läbi viidi. Et asjaajamist põhjalikult rekonstrueerida, kutsuti Rootsist direktor. Selle meetodid ja uuendused kutsusid ettevõtte teeniaskonnas tõsise vastolu esile. On ka arusaadav. Igal teenijal on ettevõttes omad harjumused ja kombed, ükskõik missugusel ametiastmel ta on. Missugused need kombad ka ei oleks, kuid asjata on mõelda, et neis ettevõttele midagi väärtuslikku peitub. Kui tööstuse organisaator asja oma kätte võtab ja igakülgselt uurimisest järeltab, et töötamise korras mõndagi muutma peab, siis selgub varsti, et teenijad omi kohuseid puudulikult täidavad. Samuti oli arvatavasti, lugu „Volta“ reorganiseerimisel. Küll mõnigi vana teenija seda aega mäletab ja teab, et nii mõnelgi juhatuse surve sel puhul, kui uut korda tunnustada ei tahetud, sugugi armas polnud; kuid organisaatori väsimata töö resultaatiks oli, et kasuta töötav tehase dividendi hakkas andma, kusjuures tööliste palgad kerkisid ja töötingimised paranesid. Mis seal siis öieti korda saadeti. Tol ajal ei saanud sellest igaüks sugugi aru, kuid praegu võib rootslase salavedru kerge vaevaga leida. „Meisterwirtschaft“ hävitati üürteni. Võeti tarvitusele süsteem, kus ainult kontoris selleks valmistatud joonistuste ja spetsifikatsioonide järele töötati välja kõige piinlikum kokkulepete kalkulaatsiooni süsteem, s. t. töölistele makseti tasu kokkuleppe alusel; lõpuks hakati kontrollleerima a) tähtaegu, b) ühtlust tehnilisest büroost ühe või teise töö täitmiseks saadud käsu ja selle tõeliku täitmise vahel, s. t.

sellega võeti võimalus, tööaega tarvitada mingiks otstarbeks, mis kontoris polnud ettenähtud. Nii siis avanes tehase üldjuhul võimalus, esiteks, saaduste „omahinda“ vähendada, sest hea tahtmise juures oli nüüd kerge tähele panna, kus midagi muutma peaks, et kulud väheneksid; teiseks, võimaldasid kõikide tööde suhtes tehtud kokkulepped mitte ainult kindlaid tähtaegu määrata tellimiste täitmiseks, vaid ka nendest tähtaegadest kinni pidada; nii avanes tehasel võimalus ükskõik kui pika aja peale töökava valmistada ja osalist ehk üldist eelarvet kokku seada; kolmandaks, sai võimalikuks, et iga tööline tõesti maksimaalse produktiivsuse saavutas, põhimõtte abil, et iga uue kokkuleppe puhul töötasu asjus tööliste silma all katseid, uurimisi, proovisi jne. tehti; nüüd ei tarvitsenud töölistel mitte enam nägu teha, nagu oleks neil töö käsil, sest töökoja eesotsas seisis insener, kes õiglase tööjaotuse järele pidi valvama jne.; lõpuks, neljandamaks, puuduvad meil teated, kas tööliste rahuldamist saavutati. Mis viimasesse punkti puutub, siis peab tähendama, et siin paljugi on leitud juhtiva jõu sotsiaal-poliitilisest ilmavaatest. Üldiselt näis olema, et isegi väga asjatundjad organisaatorid enne sõda sellele küsimusele kuigi suurt tähtsust ei annud. Selle peale vaatamata peab tähendama, et kõne all oleval juhtumisel keskmiselt tööliste palgad paranesid, kuigi vanad organisaatorid meie väidet kindlamal kujul ei formuleerinud; kuid nende püüdmiste resultaatina saabus ta iseenesest.

Kokkuvõetult oleksid meie teesid:

Psükoloogiline külg:

1. Tööproduktiivsuse maksimum.
2. Tööliste rahuldamise maksimum.

Puht-organisatsiooniline külg:

3. Valmistamise kulude minimum.
4. Minimaalsed täitmise tähtajad.

III.

Takistused.

Mõnes ettevõttes ollakse arvamisel, et sellega häid resultate saavutada võib, kui tehase töökodades võimalikult palju tööd oleks. Selleks püütakse tööliskonda tööga üle kuhjata. Edasi kujuneb asi omakord nii, et tööline meistritilt mitu ülesannet korraga saab ja pärast määrab meister, missugune töö kohe tuleb käsile võtta ja missugune järke ootama jääb. Tehase juhatuse

aga on arvamisel, et tema tööd tehtud on, sest „töökodades on tööd palju“. See on vanaaja halb jäänus. Kuidas vanasti tööd tehti, sellest saab lugeja pildi, kui ta sellele nähtusele, et töölisele mitu tööd korraga kätte antakse, mõttes juure lisab meistri distsiplinaar surve, kes kogu töö ajal kõik-suguste abinõudega püüdis tööliselt võimalikult palju saada, kus juures arvamisel oldi, et see saavutatav on, kui tööline vahetpidama masinaalse energia kuluga oma töö juures toimib. Sarnast töötamist hinnati ja arvati, et niisugustel tingimistel ettevõtte kasu võib tuua. Kui konservatiivsed inimesed olla võivad, näitab asjaolu, et kui töö-lisele nüüd üks ainus töö kätte antakse, siis see teda rahutuks teeb ning tema kartust äratav, et ettevõttel vähe tööd on, ja tööpuuduse hädaoht tulemas on. On tähele pandud, eriti praegusel kriiside ajal, et töölisel sarnastel juhtumistel võimalikult aega mõõda püüavad töötada, ehk vabriku keeles, tööd „venitada“.

Et inimestel sarnased iseäraldused on, sellega tuleb tõsiselt arvestada. Sellepärast tuleb alla kriipsutada väidet, et kui üks või teine ettevõtte otsustanud on uusi töötamisviisid läbi viia, siis ta seda alles peale igakülgse tööga tutvunemise ja uurimise teha võib, ja siiski tuleb reorganiseerimist ettevaatlikult ja õige aeglaselt läbi viia. Ameeriklased soovivad, sarnastel juhtumistel uuenduste teel alles siis sammu edasi teha, kui selgunud, on, et eelmine korraldus küllalt ettevõttesse süvenenud on.

Alles hiljuti ütles ühe Tallinna suurema mehaanilise tehase direktor, et tema ligemale kolmekümne aastase tegevuse aja jooksul ühel ja samal ajal veel kunagi nii lootusetu seisukorras ärilise depressiooni mõttes pole olnud, kui nüüd. Huvitav on, et eriti raske depressiooni üle kaebavad just need töösturid, kes oma vabrikute peale, kui üleskeeratud masinate peale vaatavad. Meie mõistame väga hästi, et raskuspunkt praegu väga surutud ostujõuga turul asub. Kuid see on üle-euroopaline nähtus. Sellest järeldame, et välised tingimised meie ümber muutuvad; kui näit. järsku peaksid tekkima niisugused olud, et kell, mis, nagu teada, pendli võnkumise printsiibil põhjeneb, enam õieti ei käi, sest et maakera tõmbejõu seadused muutunud on, siis tuleks sarnane kell lihtsalt seisma jätta ehk puruks visata. Muidugi poleks see õige. Kui tõesti midagi selle taolist juhtuma peaks, siis tuleks kella ümberseadmisele, s. t. reorganiseerimisele asuda, sest

aega mõetma peame meie ikka, samuti nagu tööstuse alal alati tegutseda tuleb.

Oma kirjatüki alguses tähendasime, et meie ettevõtted halvasti orgaseeritud on ja esitasime selle nähtuse põhjusena arvamise, et meie praegu teatud ajaloolist arenemisjärku üle elame ja et välismaade tööstus kõike seda mõned aastakümned läbi elas, mida meie praegu enda juures tähele paneme.

Väljamaa literatuuris käsitatakse uurimiste abil kindlaks tehtud põhjuseid, mis seal uute töötamismetoodide läbiviimist endistel aegadel ja osalt veel praegu raskendasid. Samasugused raskused leiduvad meilgi, kui tegelikku elu lähemalt vaadelda. Esimeseks takistuseks on ettevõtete juhtide väsimus teatud määral, mille tõttu mingisuguseid uuendusi ei soovita, vaid püütakse olemas olevat asjade seisukorda alal hoida. Ei tohi ka tõesti unustada, et uute töötamismetoodide elluviimine tehaste juhtidelt väga palju isiklik tööd nõuab. Nagu iga teinegi palgaline omandab tehase juhataja ka lõppude lõpuks oma töös teatud harjumused, ja seda tuleb arvesse võtta. Sellepärast juurdub nii mõndagi ettevõttesse kõige kergemini eelpool mainitud „Meisterwirtschaft“, s. t. terve töökoda kus inimeste tööjõu abil tooresmaterjaali mitmesugustes teisendites ümbertöötatakse, teiste sõnadega, laia ulatusega ala mis organiseerimistööd vajab, on täielikult poolharitud meistri hoolde usaldatud, kes meie oludes tihti mitte oma teadmiste hulga poolest teistest töölised ei erine, vaid oma „velveebli“ kalduvustega.

Teiseks takistuseks on tehaste juhtide teadmatus, kas selle tõttu, et nad varem mingisuguses organiseerimises pole tegutsenud, ehk ka praegu vastavat literatuuri ei loe.

Kolmandaks peab tunnistama, et praegusel ajal ja eriti meie praegustes tingimistes raske on spetsialisti leida, kes nõudmistele täielikult vastaks. Meil Eestis ollakse ka veel arvamisel, et tehase juhtimise teaduslikud küsimused kõrvalise tähtsusega, ehk enesest mõistetavad on, nende üle pole viisiks võetud järele mõelda. Kui mõnda tehast vaadeldakse, ehk nagu autoril juhust on olnud tegelikus elus tähele panna, kui uus juhataja ettevõtte juhtimise üle võtab, siis ei peeta isegi tarvilikuks enesele terve maksva korra skeemi luua. Raske on endale ettekujutada, kuidas võib olemasoleva organisatsiooni peale mõju avaldada, kui mingit skeemi tabeli, diagrammi j. n. e. nõol ees ei ole. Muidugi maalib uus di-

rektor, kes tehase korraldusi hakkab tegema, enesele sarnase skeemi mõttes, ehk vähemast püüab seda ühtepuhku teha. Selle meie tähelepaneku peal peatamine polnud asjata, sest inestama peab, et praegu mingisuguse uue masina ettekujutatava kava ja tema täpse joonistuse vahel vahet tehakse. Esimesel juhtumisel räägitakse masina enese ideest, teisel juhtumisel võivad aga kõrvalised inimesed masina kohe valmis ehitada, nii on siin tegemist millegi väga konkreetsega. Kuid organiseerimisküsimustes seda üldiselt tunnustatud abinõu enesele ja teistele midagi selgeks teha, meil ei tarvitata, ja ei panda tähelegi, et ettevõtte selle selguse puuduse all kahtlemata kannatab.

Nii siis, kokku võttes kõike eelpool öeldut, võime tõendada, et ajakohaste töötamismetoodide läbiviimisel meie vabrikutes järgmised takistused on:

1. Initsiatiivi puudus.
2. Teadmatus.
3. Eriteadlaste puudus.

Eesti õlletööstus.

J. Marjamaa.

Jookide valmistamise tööstuse hulgas, millise tähtsamad harud piirituse-, likööri-, napsi-, veinide- ja mitmesuguste alkoholita jookide, nagu: limonadi- ja mõdutööstused, seisab tähtsamal kohal õlletööstus, kui suurim ja moodsamalt sisseseatud. Kahjuks puuduvad meil andmed tema ellutärgkamise aja kohta, kuid et ta ajalugu juba vana, selle kohta pole kahtlust.

Oma iseloomu poolest jaguneb ta kahte liiki: õlle valmistamine koduseks tarvitamiseks ja müügiks. Kodus valmistatakse peamiselt igas talus suurimateks pühadeks, nagu: jõulu-, kevade-, suviste- jne. pühad, koduõlut kas odra ehk jälle rukki linnaksetest, neist saadud joogile ehk, nagu teda nimetatakse, virrele segatakse humala keedist juure ja lisades saadud segule pärmi juure lastakse kuni 48 t. käärida, millise aja jooksul õlu teatava hulga alkoholi omab ja joogiks valmib. Müügiks määratava õlu valmistamine sünnib umbes samal teel, kuid juba vastavates vabrikutes sellekohaste sisseseadete abil ja suuremal määral, sama on ka neis tarvitavate tootesainete vahetamine kui koduõlu valmistamise juures. Et

tööstuse huvide seisukohalt koduõlu valmistamine suuremal tähtsust ei oma, siis lähen üle müügiks valmistatava õlu ja sellekohase tööstuse vaatlemisele.

Nagu juba ülalpool tähendasin, puuduvad lähemad teated, millal õlletööstus Eestis ellu tõrkas. Enne ilmasõda oli peale 3-4 suurema õllefabriku, millised praegusel ajal jälle tegevuses, veel terve rida vähemaid õllefabrikuid, millised suuremalt jaolt mõisates asusid ja ümbruskonda õllega varustasid, leidis ju tol ajal pea igas kihelkonnas paar õlleküügi kohta ehk kõrtsi. Ilmasõja lahtipuhkemisel ja kestvusel jäid aga õllefabrikud osalt turu kaotuse, osalt tootesainete puuduse tagajärjel seisma. Ei saanud nad ka oma tegevust alustada ei Saksa okupatsiooni ajal ega Eesti vabariigi esimestel aastatel, sest leivavilja puudus ei lubanud võimusi õllefabrikute tegevuse alguseks võimalust luua. Alles peale Eesti vabadussõja lõppu, kui olud ja majandusline konjunktuur enam-vähem püsivama ilme võttis ja välisilmaga korrapärane ühendus loodi, võidi õlletööstuse elustamise peale mõelda.

Et õlletööstuse kohta maksivad määrused ja seadused, mis Vene ajal välja antud ja veel maksivad olid, muutunud oludele ei vastanud, siis töötati välja ja pandi 4. apr. 1921. a. vabariigi valitsuse poolt maksma „seadus õlle valmistamise ja müügi kohta“. Nimetatud seaduse järele tunnistatakse õlleks linnastest ja veest, humalate ja pärmi lisandusega käärimise teel valmistatud ja üle poolteise % etüülalkoholi sisaldavad joogid, mille juures keelatud on peale ülalnimetatud ainete muid aineid õlle valmistamiseks tarvitada. Kui soovitakse aga rohkem kui 4% etüülalkoholi sisaldavusega õlut valmistada, siis tuleb selleks rahaministeeriumilt eriluba nõutada. Müügi otstarbeks õllevalmistamine on lubatud ainult vabrikutes, kes selleks rahaministeeriumilt loa saanud ja õllevalmistamine sünnib rahaministeeriumi aktsiisi peavalitsuse valve all. Iga õllefabrik peab aastas vähemalt 3000 pd. linnaste eest aktsiisimaksu maksma, milline maks veerand aasta viisi ette maksetakse. Enne õlle valmistamist on vabriku omanik kohustatud aktsiisi peavalitsusele tegevuskava esildama ja alles viimase kinnitamise korral võib ta õllevalmistamist alata. Müügi otstarbeks valmistatava õlle pealt võetakse aktsiisimaksu 600 mrk. pd. ehk selle osa linnaste pealt, kui õlut mitte üle 4% alkoholi sisaldusega, ja 750 mrk. pd. ehk selle osa pealt, kui õlut üle 4% alkoholi sisaldusega tahetakse valmistada. Peale

aktsiisimaksu võetakse veel patendimaksu järgmisel määral: a) õllefabrikutelt põhipatendi eest, mis õiguse annab kuni 3000 pd. linnaseid aastas ehk 1500 pd. poolesaastas tarvitada – aastas 5000 mrk., poolesaastas 2500 mrk. ja lisamaksu iga järgmise 1000 pd. ehk selle osa linnaste pealt 5000 mrk.; b) õlleladudelt aastas 2000 mrk., poolesaastas 1000 mrk.; c) restoraanidelt ja einelaudadelt ilma viinamüügi õiguseta – kohal tarvitamiseks – aastas 3000 mrk., poolesaastas 1500 mrk.; d) õllekauplustelt ainult väljaviiamiseks aastas 1000 mk., poolesaastas 500 mrk., mille juures poole aasta peale ainult aasta teise poole peale patente antakse; kuna jälle restoraanidelt ja einelaudadelt, kellel viinamüügi õigus ja sellekohane patent, õlle-müügi eest eripatenti ei nõuta. Õlle sissevedu väljamaalt on keelatud, kuna õlle väljavedu rahaministeeriumi loal võib sündida ja tema korraldusel väljaveetava õlle pealt aktsiisimaks ära jäetakse. Õlle müügi kohtade arvu ja asukoha määravad linnades – linnavolikogud ja maakondades maakonnanõukogud kindlaks ja nende otsused õlle müügi loa saamiseks esildatakse aktsiisi peavalitsusele, kes nõusolemise korral müügikohtade avamiseks isiklikud load välja annab. Selle seaduse põhjal on rahaministeeriumile õigus antud tarvilikke määrusi ja juhatuskirje välja anda, mida ministeerium ka teinud ja millised välja kuulutatud 7. juulil 1921. a. (Riigi Teataja nr. 60–1921. a.)

Kirjeldatud seaduse ja tema põhjal väljaantud määruse maksmapanemisega oli loodud kord ja alus õlletööstuse elustamiseks. Ja et õlle peale nõudmisi oli, siis alustati õllefabrikute kordaseadmist. Esimesena suudeti A/S. „Jõhvi õllefabrik“ korrale seada ja tegevusse panna. Temale järgnesid hiljem teised ja praegu tõuseb tegevuses olevate õllefabrikute arv juba kaheksa peale. Üksikutest õllefabrikutest väärivad tähelepanu järgmised ettevõtted.

A/S. „Jõhvi õllefabrik“.

Asub „Jõhvi“ alevis, Viru maak. Asutatud ja tegevust alanud 1921. a. Jõuandjaks aurumasin 25 h. j. ja valgustuseks elektri dünamo 8 h. j. Sisseseade moodne ja korras. Tööliste arvu ja toodangu üle annab järgmine tabel pildi:

	1921. a.	1922. a.	1923. a.
Töölisi	22	20	30
Valmistis õlut (pange)	28.334	123.800	169.823

Tooresained tarvitas:

linnaseid pd.	4.850	5.440	30.500
õlri pd.		18.240	
humalaid pd.		287	352

Peab tähendama, et Jõhvi õllefabrik enne 1921. a. ühe isiku omandus oli ja alles 1921. a. tema praeguse omaniku – „A/S. Jõhvi õllefabrik“ poolt omandati ja seltsi põhikapitaal 18.000.000 mrk. suur on.

A/S. „Saku õllefabrik“

Asub Saku vallas, Harju maak. Vabrik on asutatud 1876. a. Seisis sõja ajal ja algas tegevust 1921. a. Omanikuks on samanimeline aktsia selts, kelle põhikapitaal 6.000.000 mrk. Vabriku sisseseade on moodne ja korras. Jõuandjaks aurumasinad kogujõuga 90 h. j. Tema senise tegevuse üle annab järgmine tabel pildi:

	1921. a.	1922. a.	1923. a.
Töölisi	23	39	43
Valmistis õlut (pange)	8.700	153.000	355.573
mödu (pange)		4.400	4.935
Tooresained tarvitas:			
linnaseid (pd.)	15.400	22.050	6.857 ja õlri 40.040 pd.
humalaid (pd.)	258	308	530

A/S. „A Le Coq õllefabrik“.

Asub Tartus, Tähtvere tän. Nr. 52/58. Asutatud 1823. a. firma „J. R. Schramm'i“ poolt; 1898. a. omandas vabriku A/S. „Tivoli“, kellelt vabrik üle läks tema praegusele omanikule „A/S. A. Le Coq“, kelle põhikapitaal 600.000 marka.

Vabriku sisseseade on moodne ja korras. Jõuandjaks aurumasinad ja elektrimootorid kogujõuga 170 h. j. Senise tegevuse üle annab järgmine tabel ülevaate:

	1921. a.	1922. a.	1923. a.
Töölist	20	46	46
Valmistis õlut (pange)	30.000	156.790	175.000
Tooresained tarvitas:			
linnaseid (pd.)	8.000	27.000	–
			õlri 38.000 pd.
humalaid (pd.)	75	300	360

Peale kirjeldatute on veel olemas järgmised vähemad õllefabrikud:

„A. Blibernicht õllefabrik“ Pärnus. Vabrik on asutatud 1879. a. ja tema praeguseks omanikuks on V. Selling. Suudab aastas kuni 50.000 pange õlut valmistada.

Õllefabrik „Heinrich Puls“ Pärnus, Kuninga tän. Nr. 19. Omanikuks on usel-

dusühisus „Heinrich Puls“, kuna vabrik G. Linquist'i poolt rendile võetud. Ühes aastas suudab kuni 30.000 pange õlut valmistada.

„Valga õlle- ja mõduvabrik“ Valgas, Härrade tän. Nr. 13. Omanik Artur Uiopuu. Aastas suudab vabrik kuni 70.000 pange õlut valmistada.

Võru õllevabrik „Th. Tedderson & Ko.“, Võrus, Liiva tän. Nr. 24. Asutatud 1922. a., omanik on ülalnimetatud usaldusühisus. Ühes aastas suudab vabrik 45.000 pange õlut valmistada.

Tehes kokkuvõtet õllevabrikute arvu, tegevuse, toodangu ja tooresainete tarvituse üle, saame järgmise tabeli:

	Vabrik arv.	Keetusi tehtud.	Linnaseid tarvit. pd.	Humalaid tarvit. pd.	Õlut saadud pange.
1921. a.	5	264	28.007	15.451	239.593
1922. a.	8	1.014	83.468	46.561	707.406
1923. a.	9	1.527	120.910	65.262	1.069.066

Õllevalmistamiseks tarvisminevad linnased ja odrad annab suuremalt jaolt Eesti põllumajandus, kuna vähemal määral neid aineid ka väljamaalt on sisse veetud, eriti just 1921. ja 1922. a., kui õllevabrikud al-

les tegevust algasid. Humalad veetakse aga kõik väljamaalt.

Õlletööstuse saaduste turuks on tänini ainult siseturg olnud ja viimane jääb selleks vist ka tulevikus, sest halbade veolude ja kauguse tõttu pole võimalik õlut sellekohaste kalliste sisseseedete puudusel kaugemale müügile saata.

Eelpooltoodud tabelist on näha, et õlletoodang aasta-aastalt kasvanud on, kuid raske on ennustada, et see ka tulevikus, kui turg sama suureks jääb kui praegu, sünnib; sest siseturu tarvidusel on ikka teatud piir ja arvata võib, et läinud aastal õlle tarvitamine pea selle piirini ulatas. Vahest võib ehk turu suurenemisele kaasa aidata Eesti-Läti vahelise tollilepingu sõlmimine, sest enne ilmasõda tarvitas ida- ja põhjapoolne Läti Eesti õllevabrikute õlut.

Bibliograafia.

Toimetusele saadetud kirjandus.

„Agronoomia“ nr. 10. 1924.

„Sõdur“ nr. 44/45. 8. nov. 1924.

„Eesti Poliitiseleht“ nr. 43. 8. nov. 1924.

Kroonika.

Eesti.

Kontrollmaks kartulite peale. Senini võeti ainult piimasaadustelt väljaveo juures kontrolli jaoks erimaksu. Tulevast aastast peale kavaseb põllutööstusministeerium väljaveo kontrolli kulude kaalmiseks sarnast maksu ka väljaveetavate kartulite ja aiavilja pealt võtta. „V. Maa“ 5. nov. 1924.

Port-Kunda tsemendivabrik jääb seisma. Port-Kunda tsemendivabriku valitsuse poolt on töölisetele 15. novembriks üles öeldud: kuna vabrik sest ajast peale seisma jääb. Vabriku seismajäämise põhjuseks olevat suured tsemendi tagavarad, kuna ostjad puuduvad. Vabrikus töötab 500 töölise ümber. „Postim.“ 7. nov. 1924.

„Narova“ lauavabrik jääb seisma. „Narova“ lauavabrik jääb 15. nov. alates 1½ kuuks seisma. Seismajäämise põhjuseks on põhjalik remont, kusjuures vabrik uuemate masinatega varustatakse. „Postim.“ 7. nov. 1924.

Põlevkivi kütte peale üle läheb linna elektri- jaam algades selle kuu keskelt. „V. Maa“ 7. nov. 1924.

Uppunud varanduste päästmise lepingu kinnitamine Hüppler ja Ko-ga. Teatavasti otsustas vabariigi valitsus anda uppunud varanduste pääst-

mise Hüppler ja Ko kätte, kõrgendades lepingu tingimisi, mille järele tähendatud äri riigile päästetud varandustest 25% peab andma (eellepingus sõlmitud 21% asemel) kuid mitte vähem kui 7000 naelsterlingit. Värvilised metallid (pronks, vask jne.), mille eest ettevõtja rahas tasub, arvatakse 600 naelsterlingit tonn (enne 375). „Postim.“ 9. nov. 1924.

Meisaostjate ameeriklastega kokku lepitud. Läbirääkimised Ameerika esitajatega 6000 tiinu metsamüügi asjus on lõpetatud. Kõikides lepingu punktides, mis harilikkest metsamüügi tingimistest peaaegu sugugi lahku ei lähe, on kokku lepitud. Praegu on lepingu lõplik redigeerimine käsil. „Postim.“ 9. nov. 1924.

Riigi varanduste arvestamine. Riigikontrolli poolt on välja töötatud riigi varanduste arvestamise määrus, mille järele varanduste arvestamist toimetatakse iga 5 aasta järele, missuguse aja mõõdumisel on kohustatud kõik riigiasutused, kellele usaldatud riigi varade hoidmine, tarvitamine ja väljaandmine, toimetama nende varanduste arvestamist. Arvestamine sünnib kolmes klassis — kinnisvarad, vallasvarad ja materjaalid ning saadused. „Postim.“ 12. nov. 1924.

Eesti riigi välisuru võimalused. Meie Rootsi konsulaadi kaudu on tulnud kaubandus-tööstusministeeriumile järelepärimine, kas ei ole võimalik Eestist

Rootsi niiti ja niidipoolisid ekspordima hakata. Kuna meil niihästi niiti kui ka niidipoolisid valmistatakse, on loota, et see teostamist leiab.

„Pvl.“ 13. nov. 1924.

Kaubandusline läbikäimine nõukogude Venemaaga.

Oktoobrikuu jooksul on Eestist raudteed mööda Narva ja Irboska jaamade kaudu nõukogude Venemaale saadetud:

1. Ekspordikaupe.

125 vag. ajalehe- ja trükipaberit, 2 vag. tsementi, 1 vag. kõisi ja 2 vag. segakaupa.

Kokku 130 vagunit ekspordikaupa ja 89 saadetust bagaashkaupa, kaal 3967 klgr.

2. Transiitkaupe.

10 vagunit bukspuust võitündri laudu, 17 vag. heeringaid, 2 vag. segakaupa, 2 vag. elektri tarbeasju, 1 vag. aniliinvärve, 1 vag. keemilisi värve ja 1 vag. autosi.

Kokku 33 vag. transiitkaupa.

Nõukogude Venemaale järjekult saadetud kokku 163 vag. kaupa.

Sama kuu jooksul on nõukogude Venemaalt raudteed mööda Narva ja Irboska jaamade kaudu Eestisse tulnud:

24 tsisterni naftat, 7 vag. päevalille seemneid, 6 vag. linu, 2 vag. takku, 4 tsisterni petroleumi, 4 vag. Siberi võid ja 2 tsisterni masinaõli.

Kokku Venemaalt tulnud 49 vag. kaupa, 66 saadetust bagaashkaupa, kaal 4062 klgr. ja 5 kohta väike kiiruse saadetusi, kaal 193 klgr.

Kaubandusline läbikäimine Lätimaaga.

Oktoobrikuu jooksul on Eestist raudteed mööda Valga jaama kaudu Lätimaale saadetud:

66 vagunit tsementi, 2 vag. majakraami, 23 vag. segakaupa, 8 vag. odre, 2 vag. elus sigadega, 19 vag. elus sarvloomadega, 1 vag. värsket liha, 1 vag. hobustega, 1 vag. viljapeksu masinatega, 1 vag. puuvilla riidet, 1 vag. aniliinvärve, 1 vag. autosi, 1 vag. Tartu „Pain Normali“ vabriku kúpsetatud teraleiba, 1 vag. klaveritega ja 1 vag. omnibussi keredega.

Kokku 129 vagunit kaupa.

Sama kuu jooksul on Lätimaalt raudteed mööda Valga jaama kaudu Eestisse tulnud:

6 tsisterni bensiini, 5 vag. suhkrut, 26 vag. segakaupa, 3 vag. heeringaid, 4 vag. villaseid lõimi, 2 vag. raudtraafi, 1 vag. kriiti, 2 vag. klaaspudelisi, 1 tsisterni petroleumi, 1 vag. emaileeritud nõusi, 1 vag. nisujahu, 1 vag. ratta paarisi, 1 vag. hobustega, 1 vag. fajansnõusi ja 1 vag. jahu.

Kokku 57 vagunit kaupa.

Kaubandusline läbikäimine nõukogude Venemaaga.

1–7. novembrini on Eestist raudteed mööda Narva ja Irboska jaamade kaudu nõukogude Venemaale saadetud:

1. Ekspordikaupe.

24 vagunit ajalehe- ja trükipaberit, kaal 306,8 tonni ja 1 vagun 2 hobusega.

Kokku 25 vagunit ekspordikaupa ja 22 saadetust mitmesugust bagaashkaupa, kaal 744,6 klgr.

2. Transiitkaupe.

8 vagunit bukspuust tündri osasi, kaal 116,1 tonni; 3 vag. nahaparkimise ekstrakti, kaal 49,5 tonni, 5 vag. heeringaid, kaal 79,2 tonni; 1 platvorm terastraafi, kaal 1015 klgr. ja 5 vagunit võitünni laudu, kaal 70,1 tonni.

Kokku 22 vagunit transiitkaupa.

Sama aja jooksul on nõukogude Venemaalt raudteed mööda Narva ja Irboska jaamade kaudu Eestisse tulnud:

38 vagunit päevalille seemneid, kaal 483,6 tonni; 9 vag. liru, kaal 81,4 tonni; 1 vag. sinepit, kaal 2069,9 klgr.; 1 vag. kanamune, kaal 9,9 tonni; 2 vag. värsked õunu, kaal 26,4 tonni ja 5 vagunit linaseemet kaal 82,4 tonni.

Kokku 56 vagunit kaupa ja 46 saadetust mitmesugust bagaashkaupa, kaal 2142,2 klgr.

Kaubandusline läbikäimine Lätimaaga.

1–7. novembrini on Eestist raudteed mööda Valga jaama kaudu Lätimaale saadetud:

7 vagunit tsementi, kaal 114,6 tonni; 3 vag. odre, kaal 49,5 tonni; 1 saadetust mitmesugust pudukaupa, kaal 454 klgr.; 6 vag. 65 elus sarvloomaga; 3 vag. linaketramise masinaosasi, kaal 31,3 tonni; 3 vag. segakaupa, kaal 4341 klgr.; 5 saadetust Tartu „Pain Normali“ leivavabriku kúpsetatud teraleiba, kaal 1261 klgr.; 2 saadetust raamatuid, kaal 3690 klgr.; 1 vag. lambanahku, kaal 2719 klgr. ja 1 vagun kartulaid, kaal 2193 klgr.

Sama aja jooksul on Lätimaalt raudteed mööda Valga jaama kaudu Eestisse tulnud:

2 vagunit suhkrut, kaal 32,1 tonni; 2 saadetust mitmesugust pudukaupa, kaal 422 klgr.; 2 vag. rukist, kaal 30,0 tonni; 1 saadetust elus koduloomi, kaal 619 klgr.; 1 vag. keedusoolat, kaal 16,3 tonni; 1 saadetust põllutööriistu, kaal 1168 klgr.; 2 saadetust trükipaberit, kaal 3538 klgr.; 5 vagunit segakaupa, kaal 9740 klgr. ja 1 saadetust raamatuid, kaal 1222 klgr.

Ameerikalikud teated kaubandustööstusministeeriumilt.

S o o m e.

Kartuli hind tõuseb jälle Soomes. Et Eesti kartulaid septembri lõpul ja oktoobrikuus üsna rohkesti Helsingi toodi, langesid hinnad 40 Smga peale hektolit. Sellest oli järelduseks, et oktoobri lõpul ja novembri algul on üsna napilt Eesti kartulaid Soome toodud. Hind on nüüd jälle tõusnud nii, et engros kaubas pakutakse 60:– Smk. ja hektoviisi müües 65 Smk. hektolit.

Eesti mark. Sellest hoolimata, et Tallinnast on viimasel ajal saadetud Soome lehtedele vähem heatahlikka artikleid ja teateid Eesti üle ja riigikogu kohta, on Eesti marga kurs Soomes püsinud muutmata. Juba 3 nädalat on 100 Emk. – 10:60 Smk. olnud, üleella tõusis isegi 10:65 Smga peale.

Salakaubakongress algab Helsingis 24. novembril. Soome valitsus on juba kongressi töökava välja töötanud. Valitsuse poolt asutatud komitee ettepanek kongressile esitamiseks sisaldab muu seas, et iga lepingu osaline riik hakkaks rohkem kui senini alkohooli ja alkohooliste jookide väljavedu valvama. Nii tuleks täiesti keelata väikestel laevadel alkohooli vedu, väljaarvatud laevad, mis korraldiku ühendust määratud liinidel peavad. Laevu, millel õigus alkohooli vedada, ei tuleks välja klaarida enne, kui nad esitavad väljaveo-sisseveo ehk transiitmaa sellekohase loa. Kui kaup on pärale jõudnud, on kaubasaatja kohustatud esitama tunnistuse sellest, et kaup on seaduslikult vastu võetud. Niisamuti tuleks järele valvata, et kodumaa sadamate vahel kaup tõesti välja laaditakse seal, kuhu see on määratud. Lisaks on ette pandud, et salakaubaveost kahtlustatud laevu oleks tollivõimudel õigus läbi vaadata ka merel, väljaspool resp. maa tollipiiri, niisamuti oleks tagajamine lubatud erapooletutes vetes.

Selle vastu korralikult sõitvaid liinilaevu ei tuleks asjata tülitada väikeste alkohooli salakaubaasjade pärast, eriti kui laeva juhataja pole süüdi. Soome esitajateks kongressile on määratud dr. O. Mantere, tollitsem V. Poppius ja prof. V. Voionmaa.

Soome väljaveokrediit ja Venemaa. Nagu eelmises informatsioonis teatasime, et Soome valitsus annud Karjakeskuskuntale 500.000:— Smk. hobuste ostmise-müümise finanseerimiseks Venemaale. Et see krediit on antud krediitsummadest (10 milj.), mis oli määratud väljaveo toetamiseks Eestisse ja Latviasse, on see Soome ajakirjanduses pahameelt tekitanud. Et väljaveokrediitist võetakse protsenti ainult 6⁰/₀, Venemaa aga olla valmis maksma 16–20⁰/₀, olla arusaamata, mispärast Venemaale niisugust soodustust anda. Teiseks oli omal ajal krediitid harutamisel Eduskunnas mõeldud krediitid anda nimelt Eestile ja Latviale, mitte Venemaale.

Soome tollipoliitika. Soome viimaste aastate tollipoliitikas on tähele panna, et tollitariifide suhtes senini veel kindlat seisukohta võetud ei ole. Tollitariifides on tolli suurus ainult üheks aastaks kinnitatud, sest majanduslikud olud ei olevat veel nii kindlaks kujunenud, et pikema ajaline tariif võimalik oleks. Tarvitajate ja vabrikantide kasud käivad niivõrd üksteise vastu, et Eduskunnas, kus tarvitajatel enamus, ei ole alalist tariifi läbi viia saadud. Viimasel suvel sai paari aasta eest asutatud tollitariifikomitee uue ettepaneku valmis. Majanduslikud organisatsioonid aga, kelle arvamus valitsus ettepaneku suhtes kuulas, pidasid ettepanekut mitte vastuvõetavaks, poolkõhpeks ja toonitasid, et on veel tarvis rohkesti eeltööd teha ja mitmes asjas selgust otsida, enne kui alalise tollitariifi loomisele asuda. Nii ongi hüüd otsustatud teaduslikult uurida lasta, esiteks: missugune tähtsus tollidel on Soome põllumajanduses ja teiseks: missugune on Soome üldine tollipoliitika arenemiskäik senini olnud. Valitsuse ettepanek 1925. a. tollitariifiks on 1919. a. tariifi baasile peale rajatud, mõistagi teatud kõrgendustega. Peajoonies on ettepanek samasugune kui käesoleval aastalgi. Siiski on mõned tähtsad muudatused ette nähtud. Nii on märksa kõrgendatud puuvillavati, raudtorude, tina- ja inglisiinna tuubide ning sõidu- ja veoriistade (autode) ja tuletikkude tollisid. Näit. sõiduautode toll on 2:50 Smk. kg:lt ja tuletikkude Smk. 4:— kg:lt. Tollide alandustest on tähelepanev, et suurte laevade sisseveo toll kaotatakse hoopis. Väljaveokaupadele on haava vineerile ja tuletikusplindile ette pandud 5 penni väljaveomaksu kg:lt. Selle ase-

mele saetud ja hõõveldatud puukauba pealt senine väljaveomaks (1–3 Smk. kub. meetrilt) on täiesti ära kaotatud. Kuidas tollid lõpulikult kujunevad, seda otsustab Eduskunta lähemal ajal. Igatahes on tähtsaks küsimuseks seal viljatollid, millele suhtes põllumehed ja töölised on alati kokku pörkanud. Niisamuti katsuvad Soome töösturid Saksa metalli- ja elektritööstuse saaduste tollisid kõrgendada. On näit. ette pandud, et elektrilampide (pirnide) toll kõrgendataks 6 Smarga pealt 36:— Smga peale kg:lt.

Soome on teinud kaubalepingu Eesti, Prantsusmaa, Poola, Daani, Belgia ja Hollandiga, mis juba käesoleval aastal jõusse on astunud. Neid vaadeldes selgub, et Soome teistele riikidele märksa vähem on soodustusi annud kui Eestile. Näituseks Eesti viljakangastele on Soome annud 10–33 1/3⁰/₀ soodustuse, kuna teised eelnimetatud riigid selles suhtes mingit soodustust saanud ei ole. Eesti kalevil peaks olema võimalik konkureerida näit. Poola ja Prantsuse omadega. 22. oktoobril kirjutati alla Soome-Itaalia kaubaleping. See on enamsoodustuse ja rahvuslike läbikäimise printsiibile rajatud tollileping. Nimelt annab Soome soodustuse Itaalia tsitronitele, apelsiinidele, päiklile ja marmorile ning lubab osta Itaalia veinisid nii palju kui keeluseadus seda lubab. Itaalia annab jälle täie tollivabaduse Soome telluloosele ning soodustusi vineerile, koorelahutajatele ja kondenseeritud piimale. Prof. Vennola, kes lepingu Soome poolt alla kirjutas, arvamise järele olla see leping nii poliitiliselt kui majanduslikult väga tähtis. Milles see tähtsus aga seisab, on teine küsimus.

Soome üldine tollipoliitika on täielikult sihitud oma maa tööstuse ja põllutöö kaitsmiseks, olgugi, et mitmel alal selle tõttu tarvitajad rohkem maksta saanud, kui odavamate sisseveotollide juures. Sellest järgneb, et elamiskulude langemist pole lähemal ajal oodata. Teisest küljest peaks niisugune tollipoliitika tööpuuduse maalt välja tõrjuma, mis ka juba avaldub, tööta töölisi on praegu Soomes võrdlemisi vähe. Et puuturul viimasel ajal halb aeg on, on metsatöölise hulgas tuleval talvel tööpuudust oodata.

Keeluseadus Soomes. Käesoleva aasta 9 esimese kuu jooksul on Soomes konfiskeeritud piiritust 300.000 liitrit ja 5000 liitrit konjakit. Vastavad arvud olid eelmisel aastal 186000 ja 11000, millest näeme, et piirituse salakaubavedu alatasa kasvab.

Leedu.

Väliskaubanduse aktiivsus oli siiani hästi kindel. Sissevedu on kevadest saadik järjesti vähenenud, kuna väljavedu enam vähem ühesuurune oli.

Uue tolliseadusega, mis seimis juba vastuvõetud ja ilmumisel, ning millel protektsionismi iseloom, tahetakse sissevedu veel vähendada. Nimelt panakse kõrged tollid nende saaduste kohta maksma, mis omamaa produtseerib (kuni 37⁰/₀ saaduste väärtusest).

Leedu riigieelarve 1925. a. peale on tasakaalus, 257 milj. liit suuruselt, kinnitatud 1924. aasta eelarve tähtmine on soodne ning annab loodetavasti 25 milj. liit ülejääki.

Hindade langemine ilmaturul on metsasaaduste väljaveo peale mõju avaldanud. Selleks on ka metsa kõrge takseerimine omalt poolt kaasa mõjunud.

Rahvaharidus. Rahvalugemine on kindlaks teinud, et Leedus elanikkudest 23,3⁰/₀ ei lugeda ega kirjutada ei oska. 20,8⁰/₀ oskab ainult lugeda, ja 55,9⁰/₀ oskab lugeda ja kirjutada.

Rootsi.

Rootsi septembrikuu väliskaubanduse üle on nüüd ka andmed väärtuse järele avaldatud. Nendest selgub, nagu ka juba varemalt arvasime, et septembris sisse- ja väljavedu väärtusliselt peaaegu ühesuurused olid. Sissevedu on augustiga võrreldes 10 miljoni krooni võrra suurenenud ning tõuseb kuni 123,5 milj. kroonini, kuna väljavedu 1,5 milj. krooni võrra 124,3 milj. kroonini vähenenud on. Lõppude lõpuks jääb siiski väike väljaveo ülekaal 0:8 milj. krooni suuruses. Septembriga 1923 võrreldes on need arvud väga head: siis oli sissevedu väljaveost 15,9 miljoni kr. võrra suurem. Käesoleva aasta 9 esimese kuu kaubabilansi passivsus on 141,5 miljoni krooni. Seega 40 milj. kr. vähem, kui aasta varemalt. Üldine 9 esimesel kuul sisseveetud kaupade väärtus ulatab 1.023,9 milj. kroonini, seega 60 milj. krooni võrra suurem, kui 1923 aastal. Kuid väljavedu on sama aja jooksul ümarguselt 100 miljoni krooni võrra tõusnud ning ulatab 882,4 milj. kroonini.

Nõgu kõik need arvud näitavad, võib Rootsi väliskaubanduses aeglast, kuid kindlat paranemist konstateerida.

Poola tuletiku monopool Rootsi Tändsticksbolagetile. On kuulda, et praegu Poola valitsuse ning Rootsi tuletiku trusti vahel läbirääkimised käimas on Poola tuletiku monopooli üleandmiseks trustile. Vastutasuks sellele annaks trust Poola valitsusele laenu kuni 25 miljoni sloty't. Tändsticksbolaget, kelle poole selles küsimuses selguse saamiseks on pööratud, seletanud, et ta praegu kuuldust ei ümberlõkata, ega ka kinnitada ei või.

Legitiimatsioonitunnistused kaubareisijatele 1. novembrist s. a. astus jõusse korraldus, mille järele vastava soovi korral Rootsi kogukonna- ja linnavalitsused, politsei kui ka auktoriseeritud kaubakojad Rootsi kaubareisijatele sellekohaseid legitiimatsioonitunnistusi välja anda võivad, missuguste abil kaubareisijatel väljamaal kergem omi ülesandeid täita oleks.

Ülesõeldud lepingud ja streigid. Novembri algul on Rootsi metsa- ja saetööstiste keskorganisatsiooni poolt üksikutele metsa- ja saetööstustele lepingud 1. jaanuariks 1925 üles õeldud. Saetööstuses ülesõeldud lepingud puudutavad umbes 1200 tööstist, kuid, siin on loota, et lepinguid ilma raskusteta korda läheb pikendada. Sellevastu on keskühisus kõik metsatööstiste lepingud üles õelnud ning lepingutest huvitatud metsatööstiste arv ulatab 5500 meheni.

Põllutööstiste keskühisuse poolt õeldi juba oktoobris leping 1. jaanuariks 1925 üles, kuid senini ei ole veel ühist teed poolte vahel leida suudeid. On läbirääkimisi peetud, kuid ilma tagajärgedeta; valitsus ei ole veel vahele astunud, millest järeldada võib, et kokkuleppe saavutamine poolte vahel omal jõul veel võimalik on. Põllutööstiste ülesõeldud lepingud tohiks umbes 60.000 põllutööstist puudutada, kuid, kuna põllutööstiste keskorganisatsioon alles noor asutus on, siis ei kuulu kõik põllutööstised tema juure, nii et tegelik lepingu ülesõelamisest puudutatud tööstiste arv vist tuntavalt väiksem on. Õllevalikute tööstiste ning õlle väljavedajate streik kestab Stockholmis edasi ning paistab rahuliselt pikale venima, kuna pooled omades seisukohtades kindlad on. Streigivad umbes 1100 tööstist.

Teated ettevõtete tegevusest.

Eesti laevasõidu ja speditsooni o/ü juhatus teatab, et o/ü. peakoosoleku otsuse põhjal osaühisuse tegevus likvideeritakse. Põhikirja prg. 45 põhjal valitud likvideerimiskomisjon asub Tallinnas, Suur Brookusmägi nr. 14, Thomas Clayhills ja Son kontoris, kuhu tuleb kõikide nõudmistega osaühisuse vastu esineda kuue kuu jooksul, 11. nov. s. a. arvates.

Uued aktsiaseltsid ja osaühisused.

O/ü. „**Veski**“. Tegevusala: igasuguste loodusjõudude kasutamine põllumajanduslistes ja tööstuslistes ettevõtetes ning nende ettevõtete saadustega kui ka muude kaupadega kauplemine. Asutajad: Jaan Trents, Reet Trents ja Andres Aken. Põhikapitaal: Mk. 5.000.000, mis jaotatud 500 osat. à Mk 10.000.— (R. T. nr. 135—1924. a.)

Kirjastus-osaühisus „Areng“. Tegevusala: Seneise kirjastuse „Arengi“ tegevuse jätkamine ja laiendamine, nimelt: igasuguste trükitööde, raamatute ja ajakirjade kirjastamine ja nendega kauplemine. Põhikapitaal: Mk. 1.000.000, mis jaotatud 200 osat. à Mk. 5.000.— (R. T. nr. 136—1924. a.)

Muudatused aktsiaseltside ja osaühisuste põhikapitaalides.

A/s. **Tartu telefonivabriku** põhikapitaal määritakse kindlaks Mk. 15 552.000 peale (enne 10.368.000 mk.), mis 14.400 akts. jaguneb. (R. T. nr. 135—1924. a.)

Tähtsamad vähempakkumised.

Merejõudude st. tehnika osakond (Tallinnas, U. Hollandi t.), kinnisel, 9. dets. s. a. kell 10 homm. — värnitsat 300 pd.

Sv. varustusvalitsuse intendantuuri osakond (Tallinnas, Pagari t. 1, tuba 9), kinnisel, 20 novembril s. a. kell 11 homm. — suuremal arvul soolakala (silku ja kilu) ja odratangu.

Tähtsamad enampakkumised.

Virumaa riigimaade ülema. (Rakveres) suusõnalisel 8. dets. s. a. kell 10 homm. — renditakse välja **Kunda asund. piirifusevabrik** ühes elektrijaama ja turbapurustajaga.

Uued seadused ja määrused.

Tolli-põhitariffide osalise muutmise seadus. Kaupade sisseveo ja väljaveo ning tollimaksude määrusega 19. detsembrist 1923. a. („R. T.“ nr. 4/5—1924. a.) maksmapandud tolli-põhitariffide osat. I A ja II A muudetakse ja määratakse kindlaks allpool tähendatud paragrahvide punktid järgmiselt (tollimäärad kuldfrankides): I A. prg. 1 p. 2 — nisuterad — 0,04; prg. 3 p. 1 — jahu, seal hulgas ka „manna“, linnaksed igasugused — 0,09; prg. 22 p. 1 — toores suhkur; igasugune peenike ja jahvatatud, ilma tükikisid sisaldamata — 0,17, p. 2 — rafinaad-, melis-, lomp- ja kandis-suhkur, peades ja tükikides — 0,17;

prg. 57 p. 1 - jalanõud eraldi nimetatamata - 4,50, p. 2-a-jalanõud jämedast värvimata ja mitte mustatud looma lõhknahast (mõlemalt poolt lõhestatud) - ilma tollita, p. 2 - b - jalanõud täielikult või osalt valmistatud schevroom- või schreffnahast või linasest, puuvillastest või villastest riidest, olgugi ilustustega - 15,0, p. 2 - c - jalanõud täielikult või osalt valmistatud seemisnahast või nahasortidest, mis t. t. prg. 55 p. 4 ja 5 on tähendatud - 30,0; prg. 62 p. 3-b - lina- ja seesamiseemned; kaubandus- tööstus ministeeriumi eritunnistuste põhjal ka päevalille- ja teised seemned ning kopra õlivabrikutele ümbertöötamiseks - 0,013; prg. 85 p. 2 - petrooleum ja fotogeen 0,04; prg. 135 - alisariin, alisariinlakk ja igasugused orgaanilised värvivad ollused sünteetilised (pigmentid), nende algused ja leikõhenedised, ka pigmentide segud ja ühendused mitteorgaaniliste oollustega ja sooladega (pigmentilakid ja teised); indigotiin (indigo ekstrakt kuival kujul) - 1,1; prg. 162 p. 1 - trükitehased, ning käitevahetükid ilma mustrieta - 0,08, p. 2 - matriitsid ja matriitside templid (punsonid), vasest joonlauad, klisheed ja igasugu tarbeasjad trükkimise jaoks peale selle prg. p. p. 1 ja 3 nimetatute - 0,22, p. 3 - litograafia-kiivid joonistustega - 0,05; prg. 182 p. 3 - hügrooskoobiline ja antiseptiline vatt - 0,18; prg. 187 p. 1 - puuvillaseid kangaid, pleekimata ja pleegitud eraldi nimetatamata, mida ühes klg. kuni 10 ruutmeetri ni on - 3,0, p. 2 - needsamad, mida ühes klg. üle 10 kuni 15 ruutmeetri ni on - 4,5, p. 3 - needsamad, mida ühes klg. üle 15 ruutmeetri ni on - 14,7; prg. 188 p. 1 - puuvillased kangad värvitud, kirjutit koetud, värviga üle trükitud ja merseriseeritud eraldi nimetatamata, mida ühes klg. kuni 10 ruutmeetri ni on - 4, 5, p. 2 - needsamad, mida ühes klg. üle 10 kuni 15 ruutmeetri ni on - 7, 5, p. 3 - needsamad, mida ühes klg. üle 15 ruutmeetri ni on - 22, 5; prg. 199 p. 1 - villased kangad eraldi nimetatamata, mida ühes klg. üle 5 ruutmeetri ni on - 5,6, p. 2 - needsamad, mida ühes klg. üle 5 ruutmeetri ei ole - 11,3; prg. 209 p. 3. a. - meesterahva, naisterahva ja laste pealised puuvillastest, linastest, kanepist ja teistest eraldi nimetatamata kangastest, ilma ilustusteta - 5, 3; II A. prg. 5 p. 4 - ristikehinaseemned - 2,0; Märkus 1. Ristikehinaseemneid lubatakse välja vedada: a) põllutööstus- teeriumi seemnekontroll jaama tunnistuse põhjal, kui need seemned välja veetakse seemnekontroll jaama poolt plombeeritud kottides pealkirjaga „Eestl ristikehinaseemned“; b) ilma kontrolljaama tunnistuse ja plombeerimata kottides, kui viimase peal ja niisama saatekirjades või konossementides kaup on nimetatud „tõestamata või teadmata päritoluga ristikehinaseemned“. Märkus 2. Tollivabalt võib ristikehinaseemneid välja vedada igakordse sellekohase põllutööstusministri eriloa põhjal.

Käesolevas seaduses ette nähtud sisseveo tollimäärad (I A) suhtes kustutatakse maha ajutised protsentuaalsed kõrgendused, mis määruses 4. juulist 1924. a. olid maksmata pandud („R. T.“ nr. 90/91-1924. a.).

„R. T.“ nr. 4/5-1924. a. välja kuulutatud kaupade sisseveo ja väljaveo ning tollimaksu määruse väljaveotariif B (väljaveoks keelatud kaubad) prg. 7 ühes märkusega tühistatakse.

Väljaveotariifis A prg. 4 p. p. 1-b-bb ja 1-cc kohta määrusega 19. veebruarist 1924. a. ajutiselt maksmata pandud kaubanimetuse tekst („R. T.“ nr. 34-1924. a.) tunnistatakse maksvaks veel 1. okt. - 31. det. s. a. arvates. („R. T.“ nr. 136-1924. a.).

Teedeministeeriumi määrusega tehakse 15. nov. s. a. arvates, Pärnu-Tallinna kitsarööplise raud-

tee kaugustabelis („R. T.“ nr. 39/40-1924. a.) järgmine muudatus: Kollo jaamale antakse uus nimetus „Kolu“, („R. T.“ nr. 135-1924. a.)

Isiklikud teated.

Abielu varanduste lahutamise lepingud.
Karl Johanni p. **Kuhlberg** ja Anette Jakobi t. **Kuhlberg**, sünd. Grünberg; Priidik **Roosinupp** ja Laura-Maria Mardi t. **Roosinupp**, sünd. Eheland; August **Kuben** ja Marie **Kuben**, sünd. Viidik; Jaan Peetri p. **Terien** ja Bertha Jaani t. **Terien**, esimese mehe järele Reinhold, sünd. Buske; Johannes Peetri p. **Vels** ja Linda Jüri t. Ontoni; Oito Ado p. **Kagovere** ja Anette-Vilhelmine Jüri t. **Kagovere**, sünd. Klaan. (R. T. 135-1924.) Johannes Hindriku p. **Verosim** ja Anette **Verosim**, sünd. Mill; Jüri **Tuks** ja Elviine **Tuks**; Evald **Ein** ja Alide **Ein**, sünd. Müllerstein; Hans Jaani p. **Tattar** ja Rosalie Karli t. **Tattar**, sünd. Mihkelson. (R. T. nr. 136-1924.)

Kaubalaadimised riigi raudteel.

Üksikutele nädalatel on meie era-kokkuvõtte järele riigi laiarööplisel raudteedel kaupe laaditud järgmisel määral (vagonid):

	20-28. sept.	28. sept. - 5. okt.	5-12. okt.	12-19. okt.	19-25. okt.	25. okt. - 2. nov.
Teravilja ja jahu . . .	84	53	64	51	70	59
Kartulid . . .	32	61	81	128	83	100
Elusloomi . . .	63	78	55	96	85	77
Linu ja takku . . .	3	5	6	19	13	22
Põletispuid . . .	175	127	171	183	135	122
Muud metsa- materjaali . . .	356	366	429	324	264	300
Põlevkivi . . .	167	193	139	120	98	129
Turvast . . .	—	—	—	—	93	107
Tsementi . . .	—	—	—	—	65	23
Lubja . . .	—	—	—	—	6	8
Muud era-kaupa . . .	1001	1082	1148	757	1062	953
Kokku . . .	1881	1965	2093	2192	1974	1930
Raudtee veod . . .	254	323	319	378	368	374
Kokku laaditud . . .	2135	2288	2412	2570	2342	2304

Tallinna laiarööplise raudtee kaubajaama (kõdikesse kauba vastuvõtte punktidesse) on sõmade aegade jooksul sisemaal sisse tuleud (arvesse on võetud ainult vagunisaadetused):

	6-20. sept.	21-28. sept.	29. sept. - 5. okt.	6-12. okt.	13-19. okt.	20-26. okt.
Teravilja ja jahu . . .	7	10	18	36	33	53
Kartulid . . .	15	13	17	87	74	75
Põletispuid . . .	138	156	109	133	135	147
Metsamaterj. . .	243	197	200	197	176	140
Linu ja takku . . .	1	—	—	2	2	3
Põlevkivi . . .	47	69	72	41	47	63
Turvast . . .	58	38	34	59	88	63
Muud erakaubad . . .	229	251	224	271	340	226
Kokku . . .	739	734	674	826	895	772

Tähtsamate en gros kaupade hinnad, mis läinud nädalal kauba börsel koteerimise komisjoni poolt koteeriti.

Jahud: nisu, pehme, kõrgem			Lina seemned, õli 87½% basis fr. Tall.	420—450
Ameerika sort	pd.	1000—1020	külvi 98%	pd. 520—530
sõre Ameerika	"	1080—	Takud, Codilla I.	"
A/S. Rotermanni tehaste jahud:			II.	"
nisu, pehme,	"	—	Kivisüsi, auru Yorkshire 2k. pest.	55—58
" sõre	"	—	Newcastle	51—52
" pehmed, teised sordid	"	—	sepa	60—62
Rukki jahud	"	400—425	Koks, valu	89—
püül	"	575—625	gaasi	85
Nisu, Vene	"	—	Põlevkivi, I. sort	10
Rukis Eesti	"	390—400	Põlevkivi, II. sort	7,5
Vene,	"	—	III.	5
Kaerad, toidu, Eesti	"	240—245	Raud, sordi	275—290
seemne, Vene	"	—	talad (T)	295—
Odrad, Eesti	"	290—295	vits	430—480
Erned, rohelised, Eesti	"	—	raud plekk	470—500
Hollandi	"	780—	" tsingitud	720—760
Riis, Burma II.	"	760—780	Teras Inglis	—
Kartulid, eksport fob Tallinn	"	62—78	Saksa	—
piirituse	"	—	nikkel	—
Kartuli tärklis „Superieur“	"	—625	vedru	490—
Piim, pudelites	ltr.	19	" tööriistade	1200—1400
Või, meierei, eksport	n.	128—132	" talla	320—355
Või siseturg	"	—	Malm	—225
Margariin, väljamaa	pd.	51—60	Inglitina	10500—11000
Juust, kohalik Schveitsi.	pd.	2800—3000	Seatina	1400—
Kaseiin	"	650—800	Vask, plekk punane	4300—4700
Munad, eksport I. s. (sinine tpl.)	"	25—25,5	vaige	3800—4300
II. s.	"	23—24	Tsink-plekk	1600—1640
Kakao, Inglis	pd.	2400—2600	Masinaõli, Vene, Nobel No. 6.	650—670
Ameerika	"	—	Ameerika	560—580
Hollandi	"	2800—3200	solaar	—
Kohvi, Rio, Santos	"	5000—5400	Autolien	1000—1200
Kohvi, Kesk-Ameerika sordid	"	5600—7200	auto	—
Mexiko	"	—	Tsilindriõli, Vene	—
Tee, lahtine Pekoe broken, Java	"	—	Ameerika hariilik aur 280°	630—
Orange Pekoe, Java	"	7200—7600	ülekuumanud " 320°	950—
" " " Tseilon	"	7600—7800	Põlevkivi õli	180—240
" " " Moning, Hiina	"	5200—6000	pigi	270—300
Suhkur, peenike valge, Saksamaa	"	870—880	Nafta, Vene	280—290
Java	"	—	Ameerika	220—230
Poola	"	—	Petrooleum, Vene	290—300
Czechoslovaakia	"	—900	Ameerika	290—300
Sitrup, kartuli, B 42°	"	—760	Bensiin, Vene	600—660
" " " B 38°	"	—	Ameerika	600—660
" " " Glucose	"	735	Piiritus, eksport. (excl. vaat) fob	ltr. —
Sool, lahtine Saksa	"	56—58	Peusooda	pd. 270—280
Hispania	"	—54	Seebikivi 72% Inglis	605—615
Vene	"	—54	Parafiin 102—110°	—
Heeringad Yarmouth, Matties	tünn	5700—	120°—134°	—
Matfulls	"	5900—	Parkimise ekstrakt	—
Shotti, Matties	"	5800—5900	Väävel, õie 98%	—
" Matfulls	"	6000—6100	Värvid, nigrosin vees sulav, välj.	pd. 9200
Norra Sloe	"	—	tsinkvalge Saksa roh. PZ.	pd. 1750
Liha, sea, I. sort	pd.	1400—1600	" Prantsuse	1750
looma, I. sort	"	950—1080	" tinavalge Inglise	1750—
Pekk, eksport. I s.	"	—	" ooker Prants.	310—400
Heinad, aasa	"	—	Väetisained, salpeeter, Norra (k. 6 pd.)	—
vagniviisi	"	—	Chile	—
Õlkoogid, linaseemne	"	330—	Superfosf. E. T. K. must kukk	795—
" palmi	"	240—	(k. 6 pd.) 18—20% fr. Tallinn	590—
" päevalille	"	—270	Thomasjahu k.100kg. 17-18% k.	840—
" soja	"	—370	" 40%	1100—
Nisukliid	"	240—	" Kainiit 12% lahtine,	pd. —
Rukkikliid	"	—	" Vosvoriit, Eesti 6%	34—36
Puuvilla riie, Bjas, D. I.	ars.	48,25—54	Paber, rotatsiooni	425
Mitkal, ekstra	"	34,50—41,25		
Lina, Liivi R.	pd.	2800—2850		
Võru-Petseri	"	3200—3300		
Tartu	"	2900—3000		

Tallinna börs kursisedel

Tsement, Portland, Port-Kunda	pütt 10 pd. 10 naela	pütt	830
Tsement, Portland, Port-Kunda	pütt 10 pd. 10 naela fr. Kunda.	"	—
Tsement, Portland, Aseri		"	760
Kriit, toores		pd.	85—110
pestud		"	110—121
Asfalt		"	150
Tõrv, kivi		"	250—300
puu kodumaa		"	325—450
Lubi		"	38—40
Gips, tükkides frko Isborsk		"	25
jahvatatud toores		"	35
krohvimise, ilma kottideta		"	45
Teliskivid, I. sort, tuhat, fr. Tall.		"	6500
Silikat D/B/B/		"	4750
Puumaterjalid, saetud		"	—
Eesti Strd I, II ja III s. frko Tal.		"	—
IV s.		"	—
propsid; 7x7		"	—
liiprid		"	—
Põletispuud, sega 20% okaski, k. sid.		"	—
Nahk, talle, Eesti kodumaa tooresnahast valmistatud . pd. I s.		"	4800—5200
Nahk, talle, Ameer. tooresn. valmist. I sort		"	5800—6800
Nahk talle, Ameer. tooresn. valmist. II sort		"	4400—4800
Toores nahk väikesed ja suured.		"	—
Tuletikud, origin. kast (500 pakki)		"	5600—6200

Prahid :

Lina			
Tallinn — Stettin	tonn	£	20/-
— Ghent	"		26/-
— Dundee	"		—
— Belfast	"		—
—	"		—
—	"		—
Takud +	o/o		
Puumaterjalid D/B/B/ Standard			
Tallinn — London	"	sh.	—
— E. C. C. P. (Ingl. idarand)	"		45
— Antwerpen	"		—
— Southampton	"		—
— Manchester	"		—
— Amsterdam	"		—
— Dundie	"	sh.	45
Segakaup			
Tallinn — Stettin	tonn	Rk.	10—35/-
— London	"		[25% talve juurdemaks
— Stockholm,	"	sh.	10/35
—	"		—
—	"		—
Või			
Tallinn — Stockholm	tünn	sh.	1/6—
Kartulid			
Tallinn — Stockholm	"	Rk.	10
—	"		—
—	"		—
—	"		—
—	"		—

		10. XI.	12. XI.	14. XI.
1 dollar	O.	373,-	373,-	373,-
	M.	376,-	376,-	376,-
	T.	—	—	—
1 naelsterling	O.	1715	1720	1728
	M.	1730	1735	1742
	T.	—	—	—
100 Saksa rentmk.	O.	8.900	8.900	8.900
	M.	9.000	9.000	9.000
	T.	—	—	—
100 Soome mrk.	O.	940	937	937
	M.	947	947	945
	T.	—	—	—
100 Rootsi kr.	O.	10.000	10.000	10.000
	M.	10.100	10.100	10.100
	T.	—	—	—
100 Daani krooni	O.	6515	6550	6575
	M.	6615	6650	6675
	T.	—	—	—
100 Prantsuse frk.	O.	1930	1950	1975
	M.	1980	2000	2025
	T.	—	—	—
100 Holl. gulden.	O.	14.900	14.900	14.925
	M.	15.025	15.050	15.075
	T.	—	—	—
100 Läti	O.	7150	7150	7150
	M.	7275	7275	7275
	T.	—	—	—
100 Tšehosl. kr.	O.	1095	1095	1095
	M.	1145	1145	1145
	T.	—	—	—
1 Eesti kroon	O.	—	—	—
	M.	—	—	—
	T.	100	100	100
100 Itaalia liiri	O.	1600	1600	1600
	M.	1635	1640	1640
	T.	—	—	—
100 Norra krooni	O.	5400	5475	5475
	M.	5500	5575	5575
	T.	—	—	—
100 Belgia franki	O.	1775	1785	1785
	M.	1825	1835	1835
	T.	—	—	—
100 Helveetsiafr.	O.	7175	7175	7175
	M.	7275	7275	7275
	T.	—	—	—
1 Tschervoneiz	O.	1775	1775	1775
	M.	1925	1925	1925
	T.	—	—	—
1000 Austria kr.	O.	5,05	5,05	5,05
	M.	5,30	5,30	5,30
	T.	—	—	—
1000 Ungari kr.	O.	4,80	4,80	4,80
	M.	5,05	5,05	5,05
	T.	—	—	—